

УДК 341.01

**«КУБ МОТИВІВ» СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕРАКЦІЙ.
КООРДИНАТА ПЕРША****Хонін В. М.**

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. *Простір міжнародних взаємодій завжди достатньо складно організований. Його складають просторово-відокремлені сегментарні ряди, секторально-галузеві ансамблі та комплекси, що в своїй сукупності і складають конфігурацію реальних систем міжнародних інтеракцій. У будь-якого дослідника конкретних досвідів буття Людства рано чи пізно виникне прагнення визначити, що ж саме лежить в основі співжиття народів у виділеному міжнародному просторі, що спонукає їх вступати в міжсоціумні взаємодії. Відповідно, у дослідника виникне потреба у вирішенні цілого ряду дослідницьких завдань, таких як: проведення структурно-функціонального аналізу існування окремого соціального організму у виділеному міжнародному середовищі; пошук шляхів прогресивного або контраверсивного розвитку соціального організму під впливом викликів його міжнародного оточення; визначення умов стабілізації життєвих просторів його буття, розширення їх меж або ж, навпаки, їх звуження і стагнаційне прискорення аж до розвалу цілісності даного соціального організму; та інше, інше, інше, настільки ж важливе для вирішення завдань, поставлених перед ним практикою соціального буття.*

Ясно, що відповіді на подібні значущі питання життєствердження окремого соціального організму у виділеному просторі міжнародного середовища, природно пов'язаного з кожним темпоральним періодом існування Людства, ми зможемо отримати, лише визначивши, чи обмежується даний соціальний організм сукупністю природних, технологічних, соціальних та політико-функціональних можливостей, що склалася, чи здатний він до такої організації, щоб бути повноцінним учасником міжнародного співіснування у виділеному темпоральному періоді буття Людства. Відповідно, перед дослідником постане нове завдання – визначити, що ж реально є спонукальними мотивами вступу суб'єктів даного соціального організму до лав міжнародних інтеракцій і в якій мірі адекватно ці спонукальні мотиви трансформуються під впливом сукупних викликів внутрішньосоціумного і міжнародного середовища.

Далі у дослідників міжнародних проблем виникає необхідність виявити, як же відбувається трансформація спонукальних мотивів участі у міжнародних взаємодіях суб'єктів, як структурується система міжнародних інтеракцій, як здійснюється формалізація процесів міжнародних взаємодій. Одним з інструментів аналізу подібних проблем може слугувати представлена в цій статті поки лише першою координатою методика «Кубу мотивів».

Ключові слова: *відкрита каталітична система, міжнародна інтеракція, спонукальні мотиви, соціальний організм, життєвий простір, прошарок життєствердження, критеріальні співвідношення, внутрішньосоціумна солідаризація, міжсоціумна синхронізація, етногенна трансформація, ландшафтно-літосферна адаптація.*

Постановка проблеми. Відповідно, перш за все, слід скласти Матрицю змістовної трансформації *спонукальних мотивів*, що визначають в цілому характер і обсяги участі соціальних організмів в міжнародних відносинах виділеного для них історією темпорального періоду буття Людства. Ця матриця являє собою основу тривимірної базової структури «Кубу мотивів». Підставивши в цю Матрицю показники основних параметрів по кожній з координат, можна буде зробити узагальнений висновок про причини становлення і розвитку темпорально виділених міжнародних систем. В якості першої координати необхідно враховувати в ньому всі рівні самоорганізації всіх семи прошарків життєствердження соціального організму в сучасному для нього міжнародному просторі. Введення показників за другою координатою дозволить визначити параметри внутрішньосоціумної солідаризації спонукальних мотивів міжнародних інтеракцій суб'єктів, що представляють конкретні соціальні організми, дотичні у виділеному сегменті міжнародного простору. Нарешті, ввівши показники за третьою координатою, дослідник не тільки визначить позиціонування конкретних «індивідуальних суспільств» в його міжнародному оточенні, але й реальні причини міжсоціумної синхронізації спонукальних мотивів міжнародних інтеракцій, пов'язаної з динамікою їх першооснови – міжсоціумних обмінних процесів.

Мета статті – створити досить розвинену, застосовну для аналізу конкретних міжнародних проблемних ситуацій, методологію дослідження спонукальних мотивів участі в міжнародних інтеракціях суб'єктів, які належать до «індивідуальних суспільств» та співживуть у виділених міжнародних просторах. В цій статті розглянемо лише крайні, т.зв. «пікові», показники деяких, на думку автора, найбільш значущих параметрів трансформації спонукальних мотивів участі суб'єктів, що представляють соціальні організми, у міжнародних інтеракціях, за першою координатою «Кубу мотивів». Оскільки розгорнути тут і зараз всю його методику не являється реально можливим, навіть якби для спрощення, була б запропонована лише його двомірна і вельми обмежена версія. Тим більше немає можливості розглянути безліч варіантів їх поєднань і сполучень по різним верствам життєствердження соціальних організмів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми, підняті в статті, є дуже актуальними як для Теорії міжнародних відносин, так і для прикладної науки – Аналізу міжнародних відносин і зовнішньої політики держав. У різний час цій проблемі приділяли увагу і / або намагалися її вирішити Дж. Амато, М. Каплан, Дж. Модельський, Г. Нікольсон, У. Платт, А. Раппопорт, Ю. Кукулка, М. Хрустальов, А. Мамікін, А. Богатуров та ін. Серед вітчизняних дослідників до даної проблематики наближались Г. Перепелиця, М. Мацяк, М. Мальський, С. Каноненко, М. Шепелев, М. Ялі та ін.

Основні результати дослідження. Досить часто міжнародні зв'язки між суб'єктами виділеного міжнародного простору активують ще й інші взаємини між суб'єктами «індивідуальних суспільств», до яких вони належать, і, відповідно, доповнюються відносинами інших причинних, часто супутніх рядів. І якщо під час та / або після міжсоціумних обмінів «індивідуальних суспільств», що реалізувались «першочергово», виявляється практична здатність їх суб'єктів створювати багатовимірну сукупність ситуативно супутніх рядів рольових ансамблів і ситуативних комплексів міжнародних взаємодій, то формується якась, певною мірою, розвинена, міжнародна інтеракція. «Інтеракція (англ. Interaction, лат. inter – між і actio – діяльність) – термін, що використовується в соціальній психології та культурології; позначає взаємодію, взаємний вплив людей або вплив груп один на одного як безперервний діалог» [1].

Окремі міжнародні процеси, що виникають при цьому, щоразу протікають в особливих просторово-часових вимірах і зачіпають певною мірою відокремлений ряд суб'єктів

тих чи інших «індивідуальних суспільств», хоча й існують як би паралельно, але в той же час певним чином впливають один на одного, стимулюючи прояв кожного разу окремого пучка міжнародних процесів і, відповідно нового сімейства міжнародних інтеракцій. Н. Луман, у викладі А. Ю. Антоновського, під інтеракцією розуміє найпростішу соціальну систему дій, яка «складається з послідовності (констеляції) комунікацій між безпосередньо присутніми учасниками і повинна бути «локалізована» в «просторі» трьох вимірів: соціального, тимчасового і предметного» [2, с. 236].

Система міжнародних інтеракцій, що мають як би загальну предметну першооснову – певні міжсоціумні обмінні процеси, являє собою тимчасові ряди взаємно простимульованих і структурно організованих дій суб'єктів та / чи інших реакцій-утримань від дій, спрямованих на інших суб'єктів з міжнародного оточення, дотичних у виділеному міжнародному просторі соціальних організмів.

Послідовна синергія міжнародних процесів, що зв'язують дотичні «індивідуальні суспільства» в кожен виділений період їх співіснування, з неминучістю призводить до домінування будь-якої з них, а на цій основі до їх темпорального об'єднання – *уніації* міжнародних інтеракцій навколо ансамблю цих процесів. Саме виділення *уніата* в певному міжнародному просторі призводить до нового рівня системної складності міжнародних відносин, а значимі показники його якісних параметрів визначають власне тимчасові межі епохи, періоду, історичного моменту буття міжнародних відносин, та й усього життя Людства.

Виділенню *уніата* сприяє, насамперед, стабільність його темпоральної основи – домінуючого міжнародного процесу, а також спадаюча гетерогенність всієї сукупності міжнародних інтеракцій, яка відбувається, як правило, у двох напрямках: *диференціації потоків і якісному ускладненні* організації міжнародних взаємодій.

Утворення потоків міжнародних інтеракцій пов'язане, насамперед, з нерівномірністю соціо-етнічного розвитку в окремих «індивідуальних суспільствах» певного сегменту міжнародного простору. Накладаючись на несумісні рівні ресурсно-продуктового і технологічного розвитку дотичних країн у виділеному міжнародному просторі і невирішеність внутрішньосоціумних проблем, суб'єкти часто намагаються вирішити ці проблеми, використовуючи «вікна можливостей», що відкриваються для них, в тій зоні *уніації* міжнародних просторів, які для них інфраструктурно досяжні.

Просторова когерентність подібних міжнародних взаємодій накладається на прагматичні зусилля учасників, що спонтанно солідаризувалися, на тимчасову когерентність їх життєвих необхідностей. Так виникають потоки міжнародних взаємодій, що мають як деяку інтеграційну основу – на базі виділених *уніатів*, так і набір ознак, що диференціюють ці міжнародні взаємодії в міжнародному просторі, що розширюється.

Як правило, подібна сегментарно-зональна диференціація пов'язана з розвитком інфраструктур, що з'єднують дані соціуми, з можливостями вирішення транспортних проблем здійснення міжсоціумних обмінів.

Але відчутно значущий вплив на розвиток фундаментальних просторів міжнародних інтеракцій на стадії зональної солідаризації та формування статусних меж просторів міжнародних інтеракцій має затверджена в той чи інший період тимчасової когерентності конфігурація статусних можливостей країн, що співіснують у виділеній зоні міжнародних просторів. Безперервна «боротьба за піднесення» постійно стратифікує не тільки власне ці країни по відношенню один до одного, а й визначає рівні можливостей суб'єктів, що їх представляють, у даний їм момент часу.

На підставі *нелінійного розвитку* в міжнародному середовищі виникає *розгалуження міжнародних процесів* на нову множинність взаємодій, кожен з яких у своїй базі вже во-

лодіє інтеграційними складовими, що параметрально відрізняються від інших, та що створюють досить значні структури внутрішньої організації системи міжнародних інтеракцій. Виникають якісно нові форми міжнародного співжиття окремих соціальних організацій. При цьому або істотно змінюються склади учасників, що взаємодіють, або ще більш істотно вони самі.

Здійснюється нова індивідуалізація процесів міжнародного співробітництва або протистояння на якісній основі нових уніатів – виробляються магістралі міжнародних процесів виділеного темпорального періоду їхнього буття.

Але один лиш, хоч і головний напрямок розвитку міжнародних інтеракцій, в реалії життя Людства практично неможливий без взаємовпливу на формування будь-якої магістралі міжнародних взаємодій секторального або універсального характеру як супутніх міжнародних процесів, так і інших, за тимчасовими, просторовими та / або суб'єктними ознаками, магістралей розвитку Людського співтовариства на Землі. Проте, з часом, явна поліфонія міжнародних процесів, ріст сегментарних складових міжнародних інтеракцій послідовно і неухильно ведуть не тільки до інтеграції основних потоків міжнародних взаємодій, але і до формування домінантної магістралі розвитку всього поля міжнародних взаємодій, яка не може не вплинути на життєствердження «індивідуальних суспільств», що співіснують у даному полі.

При цьому кожен соціальний організм, що становить системно-функціональну основу існування будь-якого з народів, що мешкали на планеті Земля, повинен бути, по-перше, органічний території, на якій проживає цей народ, і, відповідно, по-друге, має бути організований так, щоб забезпечувати коло потреб, пов'язаних з реальними об'єктами його життєствердження в міжнародному середовищі.

Будь-які показники критеріальних відповідностей кожного з рівнів самоорганізації кожного з соціальних організмів, що беруть участь у міжсоціумних обмінах, змінюють стан виділеного прошарку його життєствердження і проявляються, насамперед, як актуалізовані потреби всього соціального організму. Потреби конкретного соціального організму можна класифікувати за видовими прошарками його життєствердження в міжнародному просторі співіснування з іншими соціальними організаціями в даній їм сучасності.

Саме динамічний стан підвищеної напруги, внутрішній стимул активності, який «штовхає» суб'єктів забезпечити потреби в нормальному функціонуванні у своєму соціумі за рахунок благ [3], вироблених міжнародним співтовариством і слугуватиме *спонукальними мотивами* конкретних міжнародних інтеракцій.

«У сучасній науці застосовуються різні *класифікації потреб*: за сферами діяльності (потреби праці, пізнання, спілкування, рекреації); за об'єктом потреби – матеріальні і духовні, естетичні та етичні і т. д.; за їх функціональною роллю – домінуючі і другорядні, центральні і периферичні, стійкі і ситуативні; за суб'єктами потреби – індивідуальні, групові, колективні, суспільні» [4, с. 519].

За методикою «Кубу мотивів» зручно скористатися класифікацією потреб, яка відома як «піраміда Маслоу», в її розгорнутому варіанті. «Абрахам Маслоу визнавав, що люди мають безліч різних потреб, але також вважав, що ці потреби можна розділити на п'ять основних категорій:

- 1) Фізіологічні (органічні): голод, спрага, статевий потяг і т. д.;
- 2) Потреби в безпеці: відчувати себе захищеним, позбавитися від страху і невдач, комфорт, сталість умов життя;
- 3) Потреби в повазі (шанування): компетентність, досягнення успіху, схвалення, визнання;

- 4) Потреби в приналежності і любові: приналежність до спільності, бути прийнятим і бути коханим;
- 5) Пізнавальні потреби: знати, вміти, розуміти, досліджувати;
- 6) Естетичні потреби: гармонія, порядок, краса;
- 7) Потреби в самоактуалізації: реалізація своїх цілей, здібностей, розвиток власної особистості» [5].

Кваліфікуючи потреби соціумів, які виступають спонукальними мотивами міжнародних інтеракцій, слід передусім виділити першопричини їх соціальної кристалізації і подальшої трансформації. Відповідно, дослідження спонукальних мотивів міжнародних інтеракцій між дотичними «індивідуальними суспільствами» в певному виділеному міжнародному просторі, що здійснюються за першою координатою, припускає, що його результати, що створюють основу матриці «Кубу мотивів», будуть, насамперед, пов'язані з параметризацією першої зі значимо важливих стадій трансформації спонукальних мотивів міжнародних інтеракцій в реалій міжсоціумного буття Людства, а саме: – стадії об'єктивування.

Аналіз трансформації спонукальних сил міжнародних інтеракцій за всіма наступними стадіями: стадії форматування; стадії суб'єктивування; стадії агрегації; стадії корекції; стадії прагмативування; стадії синхронізації, здійснюватиметься вже при проведенні досліджень за іншими двома координатами методики «Кубу мотивів».

На стадії *об'єктивування* спонукальні мотиви вступу соціальних організмів в міжнародні інтеракції можуть бути визначені як прояв потреб суб'єктів насамперед по відношенню до «сфер життєдіяльності» соціумів. По своїй суті міжнародні інтеракції складають реальну тканину відносин між народами, і відповідно, процес їх об'єктивування має свою внутрішню логіку. Будь-який соціум для більш-менш ефективного функціонування повинен бути структурованим. У кожен темпоральний період буття як власне цього соціуму, так і Людства в цілому, в ньому виділяються соціальні об'єкти, що мають власну інваріантну основу існування, свої досить специфічні стандарти функціонування і, природно, свої доміанти розвитку.

Розподіленість цих об'єктів буття соціуму, їх внутрішньосоціумні структурні зв'язки, інтенсивність ресурсного, продуктового і т.п. обміну в процесі їх взаємодії один з одним, сприяють як прояву власне потреб їхнього буття в тканині внутрішньосоціумних відносин, так і формуванню окремого сукупного ряду потреб, які і виступають спонукальними мотивами міжнародних взаємодій.

Для вирішення подібних завдань в обов'язковому порядку дослідник змушений буде сформулювати якісь правила виділення параметрів і абрисів сутнісного ряду *прошарків життєствердження народу* даного соціального організму в сучасному для нього міжнародному середовищі, що визначають характер форматування спонукальних мотивів його міжнародних інтеракцій.

Будь-які показники *критеріальних відповідностей* кожного з рівнів самоорганізації соціального організму змінюють стан виділеного прошарку його життєствердження і проявляються в синергії як *актуалізовані потреби* всього соціального організму. Будучи актуалізованими відповідно до викликів для та/або з міжнародного середовища, подібні потреби стають підставами для форматування спонукальних мотивів міжнародних інтеракцій суб'єктів.

Для визначення ефективності внутрішньої організації соціального організму і його стійкості під впливами інших подібних йому у відповідному темпоральному періоді буття Людства у визначеному історією сегменті міжнародного середовища необхідно буде визначити параметри *життєвого простору* даного історією цьому народу. І лиш потім до-

сліднику слід виділити рівні самоорганізації створеного ним соціального організму, що визначають відповідності необхідностей буття і реальних можливостей в першому прошарку життєствердження даного народу на території його проживання – прошарку ландшафтно-літосферної адаптації.

«За первісного ладу плем'я боролось за *життєвий простір*. Головне тут було – зайняти територію, узагальнюючи – одну з ніш. У сучасному світі зайняти місце – це теж зайняти нішу. Тоді вона мала сенсом угіддя, воду, сонце, тепер – гроші і влада. І те, і інше дає можливість більше споживати... Інстинкт володіння територією (*ареалом*) існує. ... Щоб будувати, потрібно мати, на чому будувати. Будь-які місії і призначення народу так і залишаються на папері, якщо під ними не буде міцного, єдино надійного в цьому світі фундаменту – *життєвого простору*» [6].

Життєдіяльність кожного окремого соціального організму пов'язана, згідно з більш ніж цікавою концепцією *географічного посібілізму*, з сукупністю локальних ландшафтних систем, з одного боку, що визначають особливості адаптації виділеного соціуму до природного середовища, а з іншого – етно-соціальною основою народу, що забезпечує його еволюцію. «У географічному посібілізмі враховується роль географічного чинника в розвитку суспільства, але на перший план висувуються можливості й *стремління людини не тільки пристосуватися до природних умов середовища проживання, але і використувати їх у своїх цілях*. Саме культурні ландшафти в статичі і динаміці відображають еволюційний процес розвитку країн і регіонів, етносів та національних об'єднань. При цьому, ресурси освоєної території, будучи соціально цінними і затребуваними в процесі сучасного їм суспільного виробництва, разом з виробленими знаряддями і засобами виробництва, складають основу добробуту і структуроутворення даного народу. Об'єктивування потреб у міжсоціумному обміні ресурсами та продуктами природного середовища завжди були значущим і затребуваним соціальним дійством. Як, втім, і прагнення зберегти свою територію або примножити її за рахунок інших.

Надзвичайно важливими для виживання народу кожного соціального організму, є параметральні показники наступного прошарку – прошарку *антропогенного розвитку*, що визначають рух населення у виділеному даному народові історією просторі соціумного життєствердження. «Природне відтворення (або рух) населення визначається як процес безперервного оновлення людської спільноти під впливом народжуваності, смертності та тривалості життя поколінь. ... Різноманітні і широкі можливості застосування загальних коефіцієнтів відтворення і нескладність їх розрахунку роблять їх одним з найпоширеніших інструментів демографічного аналізу» [7]. Необхідність підтримати належну різноманітність генетичних відстаней і зберегти основний генофонд народу є однією з домінуючих спонукальних мотивів вступу суб'єктів дотичних соціальних організмів в міжнародні інтеракції. Хоча, слід визнати, що об'єктивування цих спонукальних мотивів ніколи не буває явним і ніколи не визнається елітою і суспільством в цілому.

Існування кожного соціального організму будь-якого темпорального періоду життєствердження Людства не можливе без процесу базового формування народу цього «індивідуального суспільства» на основі якогось, або якихось, визначених історичними умовами, виділених етнічних груп, що володіють при цьому притаманними тільки їм сукупними етногенними ознаками. Конкретна історія їхнього співіснування з подібними іншими спільнотами в певному міжнародному середовищі; гостра конкуренція в прагненні закріпити за собою життєвий простір окремого існування; набуті в процесі адаптації до природних і соціальних умов синергетичні, по суті своїй, якості побуту та соціумного устрою; і т. п. фактори – все це визначає для кожного з цих народів особливі умови фор-

мування наступного прошарку життєствердження – *прошарку етногенної трансформації «індивідуального суспільства»*.

Зрозуміло, що визначена за «пірамідою Маслоу» *«потреба в безпеці»* для народу будь-якого виділеного соціального організму як прагнення *«відчувати себе захищеним»*, пов'язана не тільки з суспільними відчуттями і настроями, визначеними викликами внутрішньосоціумного розвитку та/або такими, що випливають з міжнародного середовища, але і з пануючими стереотипами і життєвими концептами, що підтримуються і поділяються елітами даного соціуму, а також з відображенням у колегіальній свідомості публічного керівництва країни симбіозу прагматичних цілей самозбереження і збереження цілісності країни, в плані використання можливих ситуативних міжнародних переваг для статусного піднесення або збереження вже наявних статусних можливостей в сучасному для них міжнародному співтоваристві.

Ясно, що синергія множинності подібних прагнень і становить в цілому особливий клас *потреб у міжнародній безпеці*, які і є пріоритетними спонукальними мотивами, що визначають необхідність вступу суб'єктів виділеного соціального організму до відповідних міжнародних інтеракцій.

Наступний клас потреб, які, проявляючись у цьому прошарку, є спонукальними мотивами для вступу суб'єктів соціального організму в міжнародні взаємодії, можуть бути кваліфіковані як потреби в *«приналежності і любові»*, для народу будь-якого виділеного соціального організму і виражаються в *потребі у національній самоідентифікації за умови утвердження національного суверенітету*, як права на національне самовизначення і необхідної приналежності до певної цивілізаційної спільності. Об'єктивування цього класу потреб в конкретній історії Людства завжди відбувалося як публічне демонстрування домінантних спонукальних мотивів, які примушують керівні еліти даного соціуму орієнтувати його суб'єктів на вступ до необхідних для реалізації цих потреб міжнародних інтеракцій.

Не тільки саме виживання, а й головне – прогресивний розвиток будь-якого відносно-відокремленого народу в даній йому сучасності безпосередньо пов'язані з техногенним розвитком належного йому *«індивідуального суспільства»*. *Прошарок техногенного розвитку* соціального організму, який був сформований на основі пошукової, продуктивно-інтелектуальної діяльності народу даного соціального організму, має вже іншу векторну спрямованість – на перетворення біосфери свого життєствердження в *біотехносферу*.

Так, відповідно до «піраміди Маслоу» до типу *«фізіологічних (органічних) потреб»* соціального організму у форматі «динамічного стану підвищеної напруги, внутрішнього побудника активності, що штовхає суб'єктів до певних дій» можна віднести прагнення його суб'єктів до корекції міжнародних обмінів, необхідних для ефективного здійснення сукупного для соціального організму процесу суспільного виробництва.

Базовими причинами для прояву подібних спонукальних мотивів є прагнення вирішити проблеми буття соціуму, пов'язані насамперед з недосконалістю організаційних та / або технологічних складових процесів суспільного виробництва в межах завжди обмежених можливостей ландшафтно-літосферного прошарку життєствердження виділеного соціуму, недостатністю або надмірністю ресурсних можливостей ефективного здійснення цих процесів, нерівноважністю та/або нестійкістю секторально-галузових і сегментарно-територіальних структур внутрішньосоціумної системи суспільного виробництва та міжнародного поділу праці.

У моделі першої координати «Кубу мотивів» на наступному рівні знаходяться *«пізнавальні потреби»*, що спираються на концепти – *«знати, вміти, розуміти, досліджувати»*.

В адаптації цього рівня моделі «піраміди Маслоу» до методології аналізу міжнародного буття будь-якого виділеного «індивідуального суспільства» це може звучати як прояв *потреби в інтелектуальному прогресі соціуму*, без якого виживання соціального організму в жорстко конкурентному міжнародному середовищі неможливе.

Жодне з «індивідуальних суспільств», що знаходяться на певному темпоральному періоді життєствердження будь-якої історичної епохи буття Людства не може належним чином прогресувати, не розширюючи своїх знань про навколишній світ, консервуючи систему своїх уявлень про світобудову. Відсутність нових знань, зниження пізнавальних функцій суспільства неухильно веде його до стагнації суспільного буття, зниження міжнародних конкурентних переваг, до цивілізаційного регресу соціуму, до падіння його в небуття.

Але, безумовно, мало «знати», необхідно «вміти» адаптувати соціум до нового рівня технологічного прогресу, до використання отриманих знань як для досконалості суспільного виробництва, так і для підвищення рівня добробуту «людської сукупності», що власне складає народ даного «індивідуального суспільства», що живе в конкретному міжнародному оточенні.

Відповідно, для виживання і прогресу соціуму вся типологічна множинність еліт окремого соціального організму зобов'язана в необхідній мірі *розуміти* суть інноваційних процесів, що відбуваються в світі, сприймати їх основні концепти, просувати суспільство по магістралі соціального прогресу. В іншому випадку, невміння або небажання бути на гребені або хоча б не випадати з перебігу основних потоків інтелектуального прогресу буття Людства з неминучістю призведе або до сходження відстаючих еліт з керівної позиції в соціумі, або ж до втрати досягнутого раніше міжнародного статусу вже самого соціального організму в сучасному йому міжнародному співтоваристві, або навіть зовсім – до втрати його суверенних прав і можливостей, та й власне суверенітету.

Відповідно, в соціальному організмі для збереження необхідних йому благ існування повинні продукуватися соціальні дії, орієнтовані на задачу – «досліджувати» навколишній світ, щоб націлювали його суб'єктів не тільки на організацію власних наукових пошуків, але й на запозичення інтелектуальних досягнень інших народів, що рухаються в руслі основних потоків соціального прогресу. Все це в сукупності і складає значущі для життєствердження «індивідуального суспільства» спонукальні мотиви участі його суб'єктів у комплексному ряді міжнародних інтеракцій.

Таким чином, потреби соціального організму, що визначають необхідність участі його суб'єктів у міжнародних взаємодіях пов'язані в цьому випадку з прагненням зберегти основні соціальні структури «індивідуального суспільства» під впливом магістральних потоків соціального прогресу.

Необхідність підтримувати ефективне функціонування будь-якого відносно-відокремленого народу чітко проявляється в розвитку базисних основ його «індивідуального суспільства» – *в прошарку економіко-формаційного зростання (перетворення)* соціального організму, який повинен з достатньою оптимальністю забезпечувати йому цілісність в динамічно змінюваному просторі міжнародного середовища даної йому сучасності.

Цей клас множинних потреб соціуму може бути формалізований як *потреби життєствердження народу* соціального організму, що і є найбільш значущими спонукальними мотивами, що стимулюють його суб'єктів вступати в міжнародні взаємодії для здійснення процесів їх можливого задоволення. Труднощі в об'єктивуванні цього класу спонукальних мотивів безсумнівно пов'язані в реалії з досить суб'єктивними оцінками стану господарського механізму країни і, відповідно, роллю в його ефективному функ-

ціонуванні суб'єктів, які встановлюють свої ансамблі міжнародних інтеракцій, обумовлені їх участю в секторально-галузевих комплексах міжсоціумних обмінних процесів.

Суспільно-економічні формації, що послідовно змінюють одна одну, в будь-якому соціальному організмі з неминучістю змінюють і характер внутрішньосоціумних відносин. Розвиток «індивідуального суспільства» разом з тим визначається ще й множинним рядом інших соціальних закономірностей, що виявляються в конкретному соціумі, які, сукупним чином, і обумовлюють характерні риси особливого прошарку існування даного соціуму – *прошарку соціальної організації «індивідуального суспільства»* як окремого соціального організму.

Умови побуту народу «індивідуального суспільства» породжують правила внутрішньосоціумного суспільного устрою, соціокультурні традиції, збережена за століття культурна спадщина, домінуючі світоглядні системи, які визначають характерні риси та особливості домінантного для соціального організму *соціокультурного прошарку* його життєствердження.

Відповідно, *«краса, що врятує світ»* втілюється в безлічі соціокультурних досягненнях сукупності етнічних колективів, що складають як народ виділеного соціального організму, так і ті, що можливо входять в інші народи в його міжнародному оточенні. І хоча міжнародний простір соціумно-територіально поділено між різними народами, але Світ Людства неподільний і необхідність обміну культурними цінностями, «взірцями краси» становить не стільки матеріальну, скільки духовну складову буття Людства.

В цілому, *потреби соціальних організмів в соціокультурному розвитку*, що природно потребує міжнародний обмін соціокультурними досягненнями, являє собою змістовно-якісну основу переважної безлічі міжнародних інтеракцій, а необхідність інтенсифікації подібних обмінів також є значущими спонукальними мотивами все зростаючих ансамблів міжнародних взаємодій.

До даного класу потреб народу будь-якого виділеного соціального організму відносять те, що в розширеній моделі «піраміди Маслоу» визначається як естетичні потреби. Будь-яке «індивідуальне суспільство» в необхідній мірі повинно володіти певною соціальною гармонією. Це стосується як панування в ньому історично особливої для даного соціуму системи світогляду, що толерантно допускає або критично суворо забороняє паралельне існування в ньому інших світоглядних систем, так і відправлення релігійних культових обрядів, поширення інших ідеологічних концептів і навчань. Гармонійне поєднання духовних канонів, нормативів національного гуртожитку і правил побуту комуні людей, що їх складають, створюють щораз особливу модель суспільного буття. Прагнення зберегти органічність цієї моделі, поширити її зовні даного «індивідуального суспільства» або захистити її від спроб трансформації шляхом дії руйнівних впливів, що приходять насамперед, ззовні кордонів соціального організму, формують в соціумі ряд потреб, які припускають активну участь його суб'єктів, що здійснюють подібні обміни в цілому ряді міжнародних інтеракцій.

Більш того, громадський *порядок*, що встановлюється в соціумі у виділеному йому Історією темпоральному періоді буття, завжди формує відповідні соціальні нормативи, що визначають не тільки умови та пропорційності суспільного буття, а й місце і роль кожної людини в сучасному йому суспільстві. Але разом з тим прогресивні формати суспільного буття, нові або більш прийнятні стандарти внутрішньосоціумних відносин, соціальні ідеї та технологічні новації, що суттєво поліпшують рівень буття комун і окремих людей та проявляються в життєзабезпеченні соціальних організмів, що перебувають у сфері їх міжнародного співжиття, не можуть не впливати на суспільний порядок, вста-

новлений у виділеному «індивідуальному суспільстві». На ці та подібні їм сигнальні впливи міжнародного середовища, які, в свою чергу, можуть мати і прямо протилежне якісне значення для буття соціумів, суб'єкти публічно-організаційної структури соціального організму змушені реагувати і тим самим вступати в міжнародні взаємодії, або захищаючи громадський порядок свого соціуму, або сприймаючи нормативи іншого соціумного походження як необхідні або вимушені новації, розширюючи тим самим сферу спонукальних мотивів обмінів громадськими досягненнями в сукупному ряді міжнародних інтеракцій.

Саме взаємодія через систему міжнародних інтеракцій суспільних порядків окремих країн і створює як спільні риси, так і особливості міжнародного порядку кожної окремої міжнародної системи і в цілому світопорядку всього Людства в темпорально визначений період його буття. Функціонування «індивідуального суспільства» як цілісності в рамках подібного світопорядку, залежить насамперед від домінанти утвердження в ньому суспільно-економічної формації і визначається сутнісним набором організаційно-управлінських структур, функціональні особливості яких не тільки диктують характер і методи здійснення владних повноважень панівною елітою, а й формують особливий прошарок існування даного соціуму – *прошарок політичної організації* «індивідуального суспільства» як щодо окремого, що володіє якостями суверенності, соціального організму.

Розглядаючи соціальні організми в якості досить *відкритих каталітичних систем*, потреби суб'єктів яких актуалізують міжнародні процеси обмінів ресурсами, товарами, послугами, ідеями і т. п. елементами руху соціальних процесів, слід водночас мати зважати на відмінності від них параметрального характеру міжнародного середовища, в якому і здійснюються ці обміни. У кожному з соціальних організмів відносна відкритість соціумної системи компенсується *раціональністю системи* публічної влади, яка здатна в цілому контролювати динаміку соціального буття і, відповідно в достатній мірі реагувати на стохастичні процеси, що запускаються.

Всі попередні класи потреб народів виділених соціальних організмів є певною сукупною підставою для виникнення наступного класу потреб соціального організму в належному, на думку його еліт, статусному утвердженні успіхів соціального організму у складі сучасного для нього міжнародного співтовариства. Ці обстоювані ними *потреби в закріпленні народного суверенітету* не тільки фіксують його *належний міжнародний статус* і межі його компетентних можливостей у світі Людства, що змінюється, а й дають його народу підставу домагатися визнання міжнародним співтовариством як його права на збереження цілісності створеного ним соціального організму, так і на підтвердження такого його міжнародного становища, яке забезпечило б соціальному організму задоволення потреб «у повазі і шануванні», як це впливає з моделі «піраміди Маслоу».

Потреби в «самоактуалізації», якими завершується «піраміда Маслоу», відповідно до методики «Кубу мотивів», стосовно об'єктивування спонукальних мотивів міжнародних інтеракцій будь-якого «індивідуального суспільства», можуть бути інтерпретовані, насамперед, як встановлення *потреб захисту* і підтвердження його *державного суверенітету*. У цьому плані слід врахувати, що держава, що представляє даний соціальний організм в міжнародному співтоваристві, для *реалізації своїх цілей* як політичної організації публічної влади класово організованого суспільства зобов'язана не тільки встановити і закріпити делеговане їй народом *територіальне верховенство*, але і всіляко захищати її від спроб обмеження, що вживаються або можуть вживатися сучасним для нього міжнародним оточенням.

Сприймаючи *принцип dominium* територіального верховенства не тільки як володіння територією проживання його народу, а й як вогнище цивілізації, і як сферу виробництва

ресурсу і продукту виробництва, необхідного для життєствердження цього народу, і, на решті, як організм відтворення самого життя, держава зобов'язана проявити свої здібності до необхідної соціальної регламентації, до регуляції внутрішньосоціумного і міжнародного поділу праці, до ефективного використання конкурентних переваг природної та соціальної сфери життєствердження даного народу, що знаходиться в сучасному для нього міжнародному оточенні.

А це не можливо ще й без використання здібностей держави зберігати територіальну цілісність цієї сфери від зазіхань ззовні, без зусиль держави, необхідних для того, щоб відстояти своє право на територіальне верховенство, що, згідно з *принципом imperium*, поширює межі свого публічного владарювання на людей – громадян цієї держави. Інститут громадянства – це не тільки юридичний зв'язок громадян і держави, яка зобов'язує громадян служити інтересам своєї високої соціальної спільності, яку представляє дана держава, але і їх право вимагати і одержувати від держави необхідну підтримку та захист своїх основних прав і свобод, яку держава повинна забезпечувати громадянам де б вони не знаходилися – на своїй території або на території інших країн.

Широкий спектр спонукальних мотивів участі соціального організму в міжнародних інтеракціях має бути доповненим і відкорегованим ефективністю іншої параметральної складової державного суверенітету – незалежністю формальних та продуктивних дій держави від прагнень інших членів сучасного для нього міжнародного співтовариства. Саме в цьому плані і слід розглядати «розвиток власної особистості» соціального організму – як відстоювання і реалізацію його державою делегованого йому народом цієї країни суверенітету.

В умовах постійної взаємодії з іншими державами, держава має право на підставі наявних у нього владних прерогатив формалізувати свої відносини з іншими не тільки шляхом укладання тимчасових міжнародних угод, але і шляхом делегування певного набору своїх суверенних прав створеним за його участю міжнародним організаціям. А якщо ще при цьому необхідно враховувати множинність напрямків та інститутів соціальної солідаризації, що мають відверто міжнародний характер як за створенням, так і за орієнтацією своєї діяльності, то спектр спонукальних мотивів вступу до міжнародних інтеракцій значно розшириться.

Особливу увагу при об'єктивуванні цього класу спонукальних мотивів міжнародних інтеракцій слід приділити оцінці співвідношення встановленої *системи поєднання статусних можливостей держав*, що забезпечують їм охорону державного суверенітету та визначають умови співжиття соціальних організмів в міжнародному просторі кожного виділеного темпорального періоду, – і *суммативних магістралей інтеграції «індивідуальних суспільств»*, що послідовно розривають в процесах глобалізації суверенні межі їх життєствердження в геоцивілізаційних просторах Землі і ведуть, в цілому, до розширення усього світу Людства.

На відміну від них міжнародне середовище є більшою мірою *відкритою стохастичною системою*, оскільки піддається багатовимірним випадковим впливам, адекватно реагувати на які всі учасники міжнародного співтовариства одночасно і однозначно не здатні, що в свою чергу призводить до зміни стійкої динаміки їх розвитку. Відповідно, все це складає ще одну комплексну основу трансформації спонукальних мотивів міжнародних інтеракцій.

Таким чином, процес об'єктивування спонукальних мотивів міжнародних інтеракцій безпосередньо пов'язаний з проявом об'єктивних причин виникнення рядів, ансамблів і комплексів міжнародних взаємодій. У той же час, виділення соціальних об'єктів у життєствердженні соціальних організмів передбачає, по-перше, структурну розподіленість

соціумів і, відповідно, ставлення до них владних структур «індивідуального суспільства» як до об'єктів публічної регламентації. А, по-друге, наявність у цих соціальних об'єктів власних причин – потреб життєствердження, які є спонукальними мотивами їхнього вступу в міжнародні взаємодії і, відповідно, викликають подібні спонукання у інших, структурно пов'язаних з ними, соціальних об'єктів, у тому числі і владних структур тих соціальних організацій, до яких вони належать. У цьому і проявляється суть процесу об'єктивування спонукальних мотивів міжнародних інтеракцій.

Висновки. Вводячи дослідження трансформації спонукальних мотивів суб'єктів міжнародних інтеракцій за першою координатою «Кубу мотивів» у плоскість поля внутрішньосоціумної солідаризації, дослідник вже зможе визначити:

- чи життєздатний цей соціальний організм у визначеному йому історією темпорального розвитку людського суспільства просторі міжнародного середовища;
- чи є у нього перспективи окремого соціумного розвитку;
- в якому прошарку життєствердження знаходяться найбільш значущі проблеми виживання народу даного соціального організму в даному йому міжнародному середовищі;
- на якому рівні самоорганізації соціального організму відповідного прошарку життєствердження виникли невідповідності необхідностей буття і реальних можливостей, що визначають перспективи соціального зростання та функціональної самодостатності у мінливих міжнародних просторах;
- чи відповідають показники основних параметрів внутрішньосоціумного буття вимогам нових необхідностей, що проявилися в динаміці розвитку міжнародної спільноти;
- чи відповідає система розподілу владних повноважень між гілками публічної влади у виділеному «індивідуальному суспільстві» реальному стану динамічно мінливого соціуму Людства;
- чи не перешкоджає встановлена в міжнародному просторі виділеного темпорального періоду система статусного розподілу членів міжнародного співтовариства новим реаліям буття Людства;
- чи існують досить об'єктивні підстави для розгортання досліджуваної системи міжнародних інтеракцій?

Ясно, що відповіді на ці і, без сумніву, й інші не менш значущі питання першої координати «Кубу мотивів» і, відповідно, аналіз через призму критеріальних відповістей проблем життєствердження окремого соціального організму у виділеному просторі міжнародного середовища, природно пов'язаного з темпоральним періодом існування Людства, дозволить визначити, чи обмежений даний соціальний організм сукупною ситуацією природних, технологічних, соціальних та політико-функціональних можливостей, чи здатний він бути організованим таким чином, щоб виступати органічним учасником міжнародного співіснування у кожному темпоральному періоді буття Людства.

Які ж були справжні наміри суб'єктів, які вступають в міжнародні взаємодії і як своєю активністю вони позиціонують власні «індивідуальні суспільства» в процесах співжиття у виділених просторах міжнародного середовища – це вже завдання дослідження, пов'язані з введенням до наукового апарату наступної – другої координати. Але і говорити про це будемо вже в наступній статті цього циклу.

Список використаної літератури

1. Энциклопедия практической психологии. – Режим доступа: <http://www.psychologos.ru>.
2. Луман Н. Власть / Н. Луман. – 2001. – М. : Праксис, 2001. – 256 с.

3. Благо. Античная философия: Энциклопедический словарь / П. П. Гайденко, М. А. Солопова, С. В. Месяц, А. В. Серегин, А. А. Столяров, Ю. А. Шичалин. – М. : Прогресс-Традиция, 2008. – Режим доступа: http://antique_philosophy.academic.ru/80/БЛАГО.
4. Философский энциклопедический словарь / [авт.-сост. Л. Ф. Ильичев]. – М. : Советская энциклопедия, 1983. – 836 с.
5. Пирамида потребностей по Маслоу. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Пирамида_потребностей_по_Маслоу.
6. Морозов С. Жизненное пространство / С. Морозов. – Режим доступа: <http://politiko.ua/blogpost33027>.
7. География. Современная иллюстрированная энциклопедия / Под редакцией проф. А. П. Горкина. – М., 2006. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/298126>.

«CUBE OF MOTIVES» OF THE SUBJECTS OF INTERNATIONAL INTERACTIONS. FIRST COORDINATE

Khonin V. N.

Ph.D., Assistant Professor at the International Law department of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Abstract. *It is difficult enough to organize the space of international interactions. It consists of spatially separated segmental series, sectoral ensembles and complexes, which in their totality form the configuration of real systems of international interactions. Sooner or later any researcher of specific experiences of the being of humanity expresses the desire to determine what exactly underlies the cohabitation of peoples in a dedicated international environment that encourages them to engage in intersocium interactions. Accordingly, the researcher will have to solve a number of research tasks, such as: – carrying out structural and functional analysis of the existence of a single social organism isolated in the international environment; – searching of the ways of the progressive and controversial development of the social organism under the influence of the descriptives of international environment; – determining of the conditions for stabilization of the living spaces of his being, expanding their limits or, on the contrary, their restrictions and stagnant acceleration until the collapse of the integrity of the social organism; – And other things equally important for solving the tasks set before them by the practice of the social life.*

It is clear that the answers to these important questions of life-affirmation of the single social organism in a dedicated area of the international environment, naturally associated with each temporal period of the being of Humanity, we can get only by determining whether this social organism is limited by the established combination of natural, technological, social, political and functional possibilities, whether it can be organized in such a way as to be a full participant in international coexistence in the selected temporal period of the being of Humanity. Accordingly, the researcher will rise a new task – to determine what are real motivations of the actors joining the ranks of the social organism of international interactions and the extent to which these motives can be adequately transformed under the influence of total calls of internal social and international environment.

Furthermore, the researchers of international problems will face the necessity to show how the transformation of motivation to participate in international cooperation of entities is handled, how the system of international interactions is structured, how the formalization of the processes of international interactions is carried out. The first coordinate gets us acquainted with one method of the «Cub motives» as one of the tools for the analysis of such problems.

Key words: *open catalytic system, international interaction, incentives, social organism, living space, a layer of life-affirmation, criterial relations internal social solidarization, intersocium synchronization, ethnogenic transformation of landscape and litospheric adaptation.*

Referances

1. Enzyklopediya prakticheskoy psihologii. – Rezhym dostupu: <http://www.psychologos.ru>.
2. Luman N. Vlast / N. Luman. – М. : Praksys, 2001. – 256 s.
3. Blago. Antychna filosofiya: Enzyklopedicheskiy slovar / P. P. Gaidenko, M. A. Solopova, S. V. Mesyaz, A. V. Seregin, A. A. Stolyarov, Yu. A. Shychalin. – М. : Progress-Tradyziya, 2008. – Rezhym dostupu: http://antique_philosophy.academic.ru/80/Blago.
4. Filosofskiy enzyklopedicheskiy slovar / [avt.-sost. L. F. Ilyachev]. – М. : Sovetskaya enzyklopediya, 1983. – 836 s.
5. Piramida potrebnostey po Maslow. – Rezhym dostupu: https://ru.wikipedia.org/wiki/Piramida_potrebnostey_po_Maslow.
6. Morozov S. Zhyznennoe prostranstvo / S. Morozov. – Rezhym dostupu: <http://politiko.ua/blogpost33027>.
7. Geografiya. Sovremennaya ilustrirovannaya enzyklopediya / Pod redakziye prof. A. P. Gorkina. – М., 2006. – Rezhym dostupu: <http://www.twirpx.com/file/298126>.

«КУБ МОТИВОВ» СУБЪЕКТОВ МЕЖДУНАРОДНЫХ ИНТЕРАКЦИЙ. КООРДИНАТА ПЕРВАЯ

Хонин В. Н.

Кандидат юридических наук, доцент кафедры международного права Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Аннотация. *Пространство международных взаимодействий всегда достаточно сложно организовано. Его составляют пространственно-обособленные сегментарные ряды, секторально-отраслевые ансамбли и комплексы, в совокупности своей и составляющие конфигурацию реальных систем международных интеракций. У любого исследователя конкретных опытов бытия Человечества рано или поздно возникнет стремление определить, что же лежит в основе сожительства народов в выделенном международном пространстве, что побуждает их вступать в межсоциумные взаимодействия. Соответственно, у исследователя возникнет потребность в решении целого ряда исследовательских задач, таких как: проведения структурно-функционального анализа существования отдельного социального организма в выделенной международной среде; поиск путей прогрессивного или контраверсивного развития социального организма под воздействием вызовов его международного окружения; определения условий стабилизации жизненных пространств его бытия, расширения их пределов или же, напротив, их сужения и стагнационного ускорения вплоть до развала целостности данного социального организма; и прочее, прочее, прочее, столь же важное для решения задач, поставленных перед ним практикой социального бытия.*

Ясно, что ответы на подобные значимые вопросы жизнеутверждения отдельного социального организма в выделенном пространстве международной среды, естественно связанного с каждым проживаемым Человечеством темпоральным периодом существования, мы можем получить лишь определив органичен ли данный социальный организм сложившейся совокупности природных, технологических, социальных и политико-функциональных возможностей, способен ли он быть организован так, чтобы быть полноценным участником международного сосуществования в выделенном темпоральном периоде бытия Человечества. Соответственно перед исследователем встанет новая задача – определить что же реально является побудительными мотивами вступления субъектов данного социального организма в ряды международных интеракций и в

какой степени адекватно эти побудительные мотивы трансформируются под воздействием совокупных вызовов внутрисоциумной и международной среды.

Далее у исследователей международных проблем возникает необходимость проявить, как же происходит трансформация побудительных мотивов участия в международных взаимодействиях субъектов, как структурируется система международных интеракций, как осуществляется формализация процессов международных взаимодействий. Одним из инструментов анализа подобных проблем может служить представленная в этой статье пока лишь первой координатой методика «Куба мотивов».

Ключевые слова: открытая каталитическая система, международная интеракция, побудительные мотивы, социальный организм, жизненное пространство, слой жизнеутверждения, критериальные соотношения, внутрисоциумная солидаризация, межсоциумная синхронизация, этногенная трансформация, ландшафтно-литосферная адаптация.